

**БАТЛАВ.
МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА**

**БАТЛАВ.
МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД
БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН
САЙД**

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

**БАТЛАВ.
САНГИЙН САЙД**

**БАТЛАВ.
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД**

Б.ЖАВХЛАН

Б.ЭНХБАЯР

ҮНДЭСНИЙ БАЯЛГИЙН САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Их Хурлаас 2019 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр баталсан Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөөр “... Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээх, стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно” гэж байгалийн баялаг, түүний дотор газрын хэвлийн баялгийг ашиглах суурь зарчмыг баталгаажуулсан билээ.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2020 оны 01 дүгээр сарын 09-ний өдөр “Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөд хууль тогтоомжийг нийцүүлэх, түүнтэй холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” 02 дугаар тогтоолыг баталж, Үндэсний баялгийн сангийн тухай анхдагч хуулийн төслийг дараахь үндсэн зарчимд нийцүүлэн боловсруулахыг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгасан:

1.Газрын хэвлийн баялаг ашигласны орлогоос Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж, түүнийг санхүүгийн үр ашиг бүхий төсөл, хөтөлбөр санхүүжүүлэх, үнэт цаас гаргах зэргээр арвижуулах;

2.Эдийн засгийн хүртээмжтэй өсөлтийг хангах, шударгаар хуваарилах зарчмыг баримтлах;

3.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн зохицуулалтыг Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нийцүүлэх” зэрэг болно.

Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”¹-ийн зорилт 4.6-д “Баялгийн сан байгуулж, санхүүгийн үр ашигтай төсөл хөтөлбөрүүдэд хөрөнгө оруулалт хийнэ”, мөн хэсгийн 4.6.1-д “хөрөнгийн удирдлагыг нэгдсэн бодлогоор хэрэгжүүлэх, санхүүгийн үр ашигтай төсөл, хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэн дэмжих, хөрөнгийн хуримтлалыг бий болгох тогтолцоог бүрдүүлж, хөгжүүлсэн байна” гэж, “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”²-ийн 3.2-т “Ил тод, хариуцлагатай уул уурхай, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, эрдэс баялгийн сан хөмрөгийг арвижуулах замаар тогтвортой, олон тулгуурт эдийн засгийн бүтцийг бий болгож, баялгийн шударга хуваарилалтын зарчмыг хэрэгжүүлнэ”, 3.2.9-д “Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж, уул уурхайгаас олох үр шимийг Баялгийн сангаар дамжуулан иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх тогтолцоог бүрдүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн, “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”³-ийн 129-д “Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Зургадугаар зүйлийн 2-т: “Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ”, “Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.” гэж тус тус заасныг үндэслэн баялгийн сангийн талаарх төрийн зохицуулалт, тус сангийн бүрдүүлэлт, зарцуулалт, баялгийн сангийн болон удирдлагын талаарх зохицуулалтыг тусган Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Сангийн яам, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар хамтран боловсруулахаар заасан.

Харин Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлт болон түүнийг хэрэгжүүлэх дээр дурдсан тогтоол, бодлогын баримт бичгийн дагуу газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлэх замаар тэгш, шударга хүртээх, түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх үзэл санааг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн хууль тогтоомжийн төслийг шинээр боловсруулах, холбогдох хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, нийцүүлэх, тэдгээрийн уялдаа холбоог хангах замаар төрийн нэгдсэн бодлого, удирдлага зохион байгуулалтыг бий болгох үндэслэл, шаардлагыг харгалзан Үндэсний баялгийн сангийн тухай анхдагч хуулийн төслийг боловсруулах шаардлагатай байгаа болно.

1.2.Практик шаардлага

Сүүлийн 30 орчим жилийн хугацааны үзүүлэлтээс үзвэл Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг нь байгалийн баялаг, түүний дотор газрын хэвлийн баялаг, стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордын нөөц ашигласны үр өгөөжөөс бүрэн хараат байсан нь харагддаг. Тухайлбал, эрдэс баялгийн салбарын орлого нь 2020

¹<https://legalinfo.mn/mn/detail/15584>.

²<https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=211219&showType=1>.

³<https://old.legalinfo.mn/annex/?lawId=16009>.

онд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 25.7 хувийг⁴, 2021 онд 28.9 хувийг⁵, 2022 онд 35.1 хувийг, 2023 онд 33.3 хувийг бүрдүүлж байв.

Эрдэс баялгийн салбарын орлогыг өнөө ба ирээдүйн иргэдэд тэгш хүртээх, хуваарилах зорилгоор Хүний хөгжил сангийн тухай хууль, Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль тогтоомжууд, мөн Улсын Их Хурал, Засгийн газраас олон тооны бодлого, хөтөлбөрүүдийг батлан, хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч тэдгээр нь байгалийн баялгийн орлогоос өнөө ба ирээдүйн иргэдэд тэгш хүртээх зарчмыг зохистой хэрэгжүүлж чадаагүй өнөөг хүрсэн.

Үүний илрэл нь Хүний хөгжил сан бөгөөд тус сан ашигт малтмалын орлогын тасалдал, орлогын бодит бус тооцоолол, санхүүгийн үйл ажиллагааны зөрчил зэрэг хэд хэдэн хүндрэл бэрхшээл болон эрдэс баялгийн салбарын орлогын үнийн хэт өсөлт болон бууралтаас шалтгаалсан хэлбэлзэл зэргээс тус сан ажиллаж байх хугацаанд буюу 2010-2016 онуудад ДНБ болон Улсын төсөв ихээхэн өөрчлөлттэй байсан. Тодруулбал, 2010-2016 онуудад Хүний хөгжил сангийн хөрөнгө ДНБ-ний 8.2-23.8 хувийг эзэлж байсан⁶ хэдий ч тус сан ажиллаж байх бүхий л цаг хугацаанд алдагдалтай ажиллаж байсан бөгөөд тус сан 2010 онд 157,802.5 сая төгрөг, 2011 онд 472,652.1 сая төгрөг, 2012 онд 407,770.7 сая төгрөг, 2016 онд 89,501.6 сая төгрөгийн алдагдалтай /2013 онд 115,195.4 сая төгрөг, 2014 онд 114,467.5 сая төгрөг, 2015 онд 118,718.8 сая төгрөгийн ашигтай/ ажиллажээ.

Хүний хөгжил сангийн алдагдлыг (1) мөнгөн хөрөнгийн цэвэр өөрчлөлт, (2) Засгийн газрын үнэт цаас, (3) Засгийн газрын зээл болон урьдчилгаа төлбөр зэргээр 2016 оныг хүртэл санхүүжүүлж ирсэн⁷ бөгөөд улмаар Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль батлагдсантай холбоотойгоор тус хууль хүчингүй болсон.

Мөн тус хуулийн өөр нэгэн сөрөг үр дагавар нь Хүний хөгжил сангаас ирээдүй үеийн иргэдэд байгалийн баялгийн орлогоос хуримтлал бий болгож чадаагүйгээс гадна 1 их наяд гаруй төгрөгийн өр үлдээсэн байдаг.

Хүний хөгжил сангийн тухай хуулийн алдааг залруулах, байгалийн баялгийн үр өгөөжийг улс орныхоо одоо ба цаашдын хөгжилд зориулахын зэрэгцээ өнөө ба ирээдүйн иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх бодлогыг хэрэгжүүлж Монгол Улсын Их Хурлаас 2016 оны 2 дугаар сарын 05-ны өдөр Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг баталсан бөгөөд тус хуулиар нөхөн сэргээгдэхгүй эрдэс баялгаас бий болсон өгөөжийг өнөө ба хойч үеийнхэнд тэнцвэртэй хуваарилах эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн нь Монгол Улсын хөгжлийн бодлогыг урт хугацаанд тодорхойлох эрх зүй, эдийн засгийн нэн чухал алхам болсон.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд 2019 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөөр байгалийн баялаг, түүний дотор газрын хэвлийн баялгийг ашиглах суурь зарчмыг баталгаажуулан, “Үндэсний баялгийн сан” хэмээх Үндсэн хуулийн шинэ ойлголт бий болж, түүнийг хэрхэн бүрдүүлэх, хуваарилах, удирдах, эдгээртэй холбоотой нарийвчилсан харилцааг зохицуулах зайлшгүй шаардлага бий болсон.

⁴Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Эрдэс баялгийн салбарын статистик мэдээлэл (2020 - I-XII), 1 дэх тал.

⁵Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Эрдэс баялгийн салбарын статистик мэдээлэл (2021, I-XII), 2 дахь тал.

⁶Монгол Улсын Сангийн яам, Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газар, Хүний хөгжил сангийн төсвийн 2010-2016 оны үр дүнгийн үзүүлэлт, 2018 он.

⁷Монгол Улсын Сангийн яам, Төсвийн бодлого, төлөвлөлтийн газар, Хүний хөгжил сангийн төсвийн 2010-2016 оны үр дүнгийн үзүүлэлт, 2018 он.

Бусад улс орны баялгийн сангийн тогтолцоо, зохицуулалтыг судлан үзэхэд Үндэсний баялгийн сан нь Тогтворжуулалтын сан, Хадгаламжийн сан, Ирээдүй хойч үеийн сан, Тэтгэврийн сан, Валютын нөөцийн хөрөнгө оруулалтын сан, Стратегийн хөгжлийн сан, Хуваарилалтын сангийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулж байх бөгөөд тухайн сангийн бодлогыг хэрэгжүүлж эхэлсэн цаг хугацаа болон улс орнуудын хүн амын тоо, газар зүйн байршил, байгалийн баялаг, үндэсний соёл, нийгэм, эдийн засгийн чадамж, хөгжлийн түвшин зэргээс хамаарч баялгийн санг удирдах өөрийн улсын хөгжлийн түвшин, хэрэгцээ шаардлага, онцлогт тохирсон стратегийг тодорхойлж, баялгийн сангийн практикийг хэрэгжүүлж байна.

Олон улс дахь Үндэсний баялгийн сангуудын нийтлэг шинж нь тухайн улсын сангийн яам эсхүл төв банкнаас гаргасан хөгжлийн бодого болон хөрөнгө оруулалтын эрсдэлээс сэргийлэх ерөнхий бодлогын хүрээнд одоо ба ирээдүй иргэн бүрд тэгш хүртээхэд чиглэсэн тусгайлсан бодлого бүхий үйл ажиллагааг улсын нэгдсэн төсвөөс тусдаа байдлаар хэрэгжүүлдэг, хэрэгжүүлэгч нь ажлаа тухайн улсын Засгийн газар болон парламентад тайлагнадаг байна. Эдгээр сангууд нь хөгжлийнхөө явцад шинэчлэгдэн эдийн засгаа тогтворжуулах (Kuwait fund 1953), ханшийн зөрүүний шокоос хамгаалах бодлогын хэрэглэгдэхүүн болгох (China Investment Corporation, Ltd. 2007), өндөр үр ашигтай хөрөнгө оруулалт хийх (Singapore's Temasek Holdings 1981), хойч үедээ өвлүүлэх (Norway Pension Fund 1990) улмаар улсынхаа дотоод хөгжлийн зорилтуудыг шийдвэрлэх (Saudi Arabia Public Investment Fund) зэргээр хөгжиж иржээ. Эдгээрээс хөгжиж буй орнуудын хувьд сангийн хөрөнгөөр байгалийн баялгийн орлогоос хараат бусаар эдийн засгаа тогтворжуулах зорилготой үйл ажиллагаа явуулахад нэн тэргүүнд анхаарч байна. Өөрөөр хэлбэл, дэлхийн зах зээлийн үнийн хэлбэлзэлээс шууд хамааралтай бөгөөд хязгаарлагдмал нөөц бүхий газрын хэвлийн баялгаас олсон орлогыг уул уурхайгаас бусад эдийн засгийн салбарын орлогыг эрчимтэй нэмэгдүүлэх суурь бодлогод чиглүүлж, үүний үр дүнд бий болсон эдийн засгийн өсөлтийн үр өгөөжийг хойч үедээ хүртээх үзэл орчин үед давамгайлах болсон.

Харин уул уурхайгаас бусад салбарын хөгжил болон тэдгээрийн хөрөнгийн түвшин нь эдийн засгаа тогтвортой байлгах зорилтоо нэгэнт хангасан хөгжингүй орнуудын хувьд байгалийн баялгийн шууд орлогыг хойч үедээ мөнгөн хэлбэрээр хадгалан хүртээх зорилтыг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Тиймээс Монгол Улсын хувьд ч Монгол Улсын Үндсэн хуулиар баталгаажуулсан Үндэсний баялгийн санг байгуулах эрх зүйн орчныг бий болгох, үндэсний онцлогт тохирсон хөгжлийн хөдөлгүүрийг олон улсын тэргүүлэх жишгийг харгалзан үзэх байдлаар бүтээх нэн чухал, хариуцлагатай цаг үе ирээд байна.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлал боловсруулахаас өмнө хийгдсэн “Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгааны тайлан”-д Монгол Улсын Үндэсний баялгийн сан 1/Ирээдүй үеийн иргэдэд байгалийн баялгаас хуримтлал үүсгэх “Ирээдүйн өв сан”, 2/Өнөө үеийн иргэдэд байгалийн баялгаас хуваарилалт хийх “Хуримтлалын сан”, 3/Хөгжлийн томоохон төслүүдийг санхүүжүүлэх “Хөгжлийн сан” гэсэн гурван үндсэн сантай ажиллах нь оновчтой талаар тодорхойлж, түүнийг боловсруулахдаа Норвеги, Казахстан, Кувейт, Саудын араб, АНУ-ын Шинэ Мексик муж, Аляска муж улсуудын баялгийн сангийн зохицуулалтын сайн туршлагыг нутагшуулан нэвтрүүлэх талаар зөвлөмж өгсөн байна.⁸

⁸Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгааны тайлан, 2023 он, 85 дахь тал.

Иймд, Хөгжлийн сан, Ирээдүйн өв сан, Хуримтлалын сангаас бүрдэх Үндэсний баялгийн сангийн эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгож, эдгээр сангаар дамжуулан газрын хэвлийн баялгийг өнөө ба ирээдүйн иргэд тэгш хүртэх хөгжлийн бодлогыг зэрэгцсэн байдлаар тодорхойлон хэрэгжүүлэх нь оновчтой гэж үзсэний үндсэн дээр Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Хоёр.Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлд заасан анхдагч хуулийн төслийн хэлбэрээр боловсруулах бөгөөд хуулийн зорилтыг дараах байдлаар тодорхойлно:

Хуулийн төслийн зорилт нь газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийн улсын төсөвт төвлөрсөн орлогыг одоо ба ирээдүй үеийн Монгол Улсын иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх зорилгоор Үндэсний баялгийн санг байгуулах, сангийн эх үүсвэр, төрөл, зориулалтыг тодорхойлох, сангийн хөрөнгийг удирдах бүтэц, зохион байгуулалтыг тогтоох, үйл ажиллагааг тайлагнах болон хяналт тавихтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.

Хуулийн төсөлд дараахь асуудлыг тусгана:

1.Үндэсний баялгийн сан, сангийн зарчмыг тодорхойлж, Үндэсний баялгийн сангийн төрөлжсөн сан болох Хөгжлийн сан, Ирээдүйн өв сан, Хуримтлалын сангийн эх үүсвэр, зориулалт, хуваарилалтын талаар нарийвчлан зааж, эх үүсвэрийг хэрхэн төвлөрүүлэх талаар тусгана.

2. Үндэсний баялгийн сангийн талаарх төрийн байгууллагын бүрэн эрх буюу Улсын Их Хурал, Засгийн газар болон санхүү, төсөв болон хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын чиг үүрэг, мөн сангийн орлогыг төвлөрүүлэх үүрэгтэй этгээдийн засаглал, үйл ажиллагаа, чиг үүргийн талаар зохицуулна.

3.Сангийн тайлагнал, ил тод байдал, хяналтын хэрэгжүүлэх зохицуулалтыг тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Үндэсний баялгийн нэгдмэл сан бүрдэж, түүний төрөл, хуваарилалт, үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалт бий болж, дараах эерэг үр дагавар гарна гэж үзэж байна:

- Байгалийн баялаг, түүний дотор газрын хэвийн баялгийн үр өгөөжөөс бүрдүүлсэн Үндэсний баялгийн санг бий болгосноор Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлт бодитоор хэрэгжинэ.

- Үндэсний баялгийн сан нь улсын нийгэм, эдийн засаг, хөгжлийн хөтөлбөрийг санхүүжүүлэхийн зэрэгцээ сангийн эх үүсвэрийг одоо ба ирээдүйн иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх төрөлжсөн сангууд бий болгоно.

- Үндэсний баялгийн сан нийгмийн бүх түвшнийг хамарч, одоо ба ирээдүйн хөгжлийн бодлого, нийгмийн баталгааг зэрэгцүүлэн шийдвэрлэх санхүүгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлнэ.

- Үндэсний баялгийн санг улс орны одоо ба ирээдүйн нийгэм, эдийн засаг, хөгжлийн чиг баримжаанд нийцүүлэн төрөлжүүлэх замаар “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

- Үндэсний баялгийн сангаар дамжуулан байгалийн баялгийг ард түмний мэдэлд байх Үндсэн хуулийн суурь зарчим хангагдана.

- Байгалийн баялгийн орлогын хуримтлалын эх үүсвэрээр улс орны хөгжилд эерэг нөлөө үзүүлэх дэлхийн томоохон төсөл, хөтөлбөрт хөрөнгө оруулалт хийх, хөрөнгийн зах зээлээс өгөөж хүртэх боломжийг бүрдүүлнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон Олон Улсын гэрээ болон бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулна.

Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Ирээдүйн өв сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ирээдүй өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл, Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Улс төрийн намын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хууль баталсан холбогдуулах авах арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулна.

---oOo---